

4. Бугайчук К. Л. Адміністративні проступки: сутність та організаційно-правові заходи їх профілактики : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 : Теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право / К. Л. Бугайчук. – Харків, 2002. – 19 с.
5. Ващенко С. В. Адміністративна відповідальність : навчальний посібник / С. В. Ващенко, В. Г. Поліщук – Запоріжжя: Юридичний ін-т МВС України, 2001. – 143 с.
6. Запорожець М. П. Адміністративно-правове забезпечення діяльності місцевих загальних судів України: дис. ... кандид. юрид. наук : 12.00.07 / Запорожець Михайло Петрович. – Х., 2004. – 179 с.
7. Коваль Л. В. Административно-деликтное отношение / Л. В. Коваль. – К. : Вища школа, 1979. – 231 с.
8. Кодекс Украины об административных правонарушениях (научно-практический комментарий). – Х. : ООО «Одиссей», 2000. – 1008 с.
9. Коломоець Т. О. Структура адміністративної відповідальності: сучасний доктринальний погляд / Т. О. Коломоець // Підприємництво, господарство і право. – 2002. – № 4. – С. 65–66.
10. Остапенко О. І. Адміністративна деліктологія: соціально-правовий феномен і проблеми розвитку / О. І. Остапенко. – Львів : Львівський ін-т внутр. справ при Укр. акад. внутр. справ, 1995. – 312 с.
11. Про судоустрій та статус суддів: Закон України від 2 червня 2016 року // Відомості Верховної Ради. – 2016. – № 31. – Ст. 545.
12. Севрюгин В. Е. Административный проступок, Понятие, признаки, ответственность / В. Е. Севрюгин. – М., 1989. – 164 с.
13. Селиванов А. А. Рассмотрение в судах дел об административных правонарушениях (Вопросы теории и практики) / А. А. Селиванов, В. И. Нимченко // Советское государство и право. – 1991. – № 7. – С. 53–59.
14. Стариков Ю. Н. Курс общего административного права / Ю. Н. Стариков – В 3 т. Т. 1: История. Наука. Предмет. Нормы. Субъекты. – М. : Издательство НОРМА, 2002. – 728 с.

Стаття надійшла до редакції 23.11.2017

УДК 351.74 + 341.1

Окопник Олена Миколаївна
кандидат юридичних наук, доцент
доцент кафедри галузевого права
Центральноукраїнського державного педагогічного
університету імені Володимира Винниченка

Тертична Валентина Петрівна
студентка другого року навчання (ОР «магістр»)
факультету історії та права
Центральноукраїнського державного педагогічного
університету імені Володимира Винниченка

ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ У СФЕРІ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Стаття присвячена порівняльному аналізу та визначенню правових проблем у діяльності правоохоронних органів, що пов'язані з інтеграцією України до Європейського Союзу. Розкрито правові проблеми інтеграції України у сфері правоохоронних органів. Зазначено, що концептуальними засадами правової інтеграції МВС України у сфері правоохоронних органів постають правові засади взаємодії правової системи ЄС та національних правових систем, взаємодії правової системи ЄС та правової системи України, а також наукові дослідження фахівців. У той же час, специфіка правового регулювання у сфері правоохоронних органів потребує від МВС України зваженої та обґрунтованої стратегії реалізації цього завдання, що обов'язково враховує та мінімізує можливі негативні наслідки процесу інтеграції України до ЄС.

Ключові слова: правоохоронні органи, Європейський Союз, інтеграція, міждержавно-правова система, міністерство внутрішніх справ, колізії.

Okopnik E. N., Tertichna V. P. LEGAL PROBLEMS OF INTEGRATION OF UKRAINE TO THE EUROPEAN UNION IN THE FIELD OF LAW ENFORCEMENT BODIES AND THE WAYS OF THEIR SOLUTION

The article is devoted to the comparative analysis and determination of legal problems in the activity of law enforcement bodies connected with the integration of Ukraine into the European Union.

Consideration of the problems of Ukraine's integration into the European Union in the field of law-enforcement bodies is due to the need to create a unified legal framework for the effective resolution of urgent problems arising in the area of internal affairs. At the same time, it is quite clear that without establishing and studying the general principles of the legal integration of Ukraine into the EU it is impossible to form a single legal field in the sphere of internal affairs.

Of course, legal conflicts impede the normal, coordinated functioning of the legal system, adversely affect the effectiveness of legal regulation and law enforcement, the state of law and order, and contribute to the cultivation of legal nihilism among the population. In this regard, the prevention, elimination and elimination of legal conflicts is an important task of legal science and practice, and therefore it should become one of the main directions of activity of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine in organizing this work in accordance with its powers in the field of law-enforcement bodies.

The specificity of legal regulation in the field of law-enforcement bodies requires the Ministry of Internal Affairs of Ukraine a balanced and well-grounded strategy for the implementation of this task, which necessarily takes into account and minimizes the possible negative consequences of the process of Ukraine's integration into the EU.

Key words: law enforcement agencies, the European Union, integration, the inter-state legal system, the Ministry of the Interior, conflicts.

Постановка проблеми. Правові проблеми інтеграції України до Європейського Союзу (далі – ЄС) у сфері правоохоронних органів обумовлені потребою створення єдиного правового поля задля ефективного вирішення актуальних завдань, що виникають у цій сфері. У той же час, цілком зрозуміло, що без з'ясування і дослідження загальних засад правової інтеграції України до ЄС неможливо формування єдиного правового поля у сфері правоохоронних органів.

Вступ до Європейського об'єктивно вимагає від нашої держави енергійних кроків по шляху наближення, гармонізації національного законодавства із законодавством даного міжнародного об'єднання. Водночас, не маючи відповідних знань з права Європейського Союзу, успішно здійснити це неможливо. Вивчення права ЄС є важливим для нашої держави і з практичної точки зору. Безумовно, досконале знання права ЄС, яке є важливим інструментом здійснення інтеграційних процесів у сфері внутрішніх справ, стає важливою передумовою успішного розвитку відносин нашої держави з ЄС у цій сфері.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз літератури дозволяє стверджувати, що процеси глобалізації зумовили трансформацію методології загальнотеоретичного правознавства в бік розширення об'єкта дослідження (таким об'єктом сьогодні є не тільки національні правові системи, а й міжнародно-правові), а також виявлення нових можливостей для застосування системного підходу (осмислення національної правової системи як складової іншої правової системи, наприклад Ради Європи чи Європейського Союзу). На думку Л. А. Луць [4, с. 4], саме такий методологічний підхід є необхідною умовою формування шляхів та способів входження правової системи України в європейський правовий простір.

Нині проблеми права Євросоюзу досліджуються окремими вченими: В. Г. Буткевич, В. А. Василенко, О. Ф. Висоцький, В. Н. Денисов, А. І. Дмитрієв, В. І. Євінтов, О. В. Задорожний, С. В. Ісакович, П. Ф. Мартиненко, В. І. Муравйов, Ю. І. Нишпорко, В. Ф. Опришко, К. К. Сандровський та ін.

Формування цілей статті. Мета статті полягає в розкритті правових проблем інтеграції України України у сфері правоохоронних органів.

Виклад основного матеріалу. Розгляд проблем інтеграції України до Європейського Союзу у сфері правоохоронних органів обумовлений потребою створення єдиного правового поля задля ефективного вирішення актуальних завдань, що виникають у сфері внутрішніх справ. У той же час, цілком зрозуміло, що без з'ясування і дослідження загальних засад правової інтеграції України до ЄС неможливе формування єдиного правового поля у сфері внутрішніх справ.

Так, вивченням зазначених аспектів займаються в рамках науки міжнародного та міжнародного економічного права. На нашу думку, різноаспектні результати досліджень (юридичні, економічні, історичні, політологічні, соціологічні тощо), проведених в Україні, мають не лише використовуватися для розвитку теорії міжнародного права, а й повинні допомагати вирішувати різноманітні практичні завдання, зокрема в галузі правоохоронних органів. Сучасний український правознавець незалежно від його спеціалізації має бути обізнаний з основними положеннями права Європейського Союзу, оскільки практика економічного, зовнішньополітичного, культурного життя України постійно вимагає вирішення тих чи інших питань правового характеру, пов'язаних з інтеграцією нашої держави в європейську спільноту. У зв'язку з цим під час дослідження процесу адаптації законодавства України до законодавства ЄС у сфері правоохоронних органів ми вважаємо за доцільне творчо використати

відповідні дослідження фахівців в галузі міжнародного права щодо європейської правової системи та інтеграції з нею правової системи України задля цивілізованої участі Міністерства внутрішніх справ (далі – МВС) України у процесах інтеграції України до ЄС в межах компетенції міністерства.

«Міждержавно-правова система» – це цілісно структурно впорядкована за допомогою міжнародно-правових норм та інших юридичних засобів стійка взаємодія суб'єктів міжнародного права, що забезпечує належний міжнародний правопорядок як необхідну передумову функціонування світової системи загалом та регіональних її систем зокрема [4, с. 96, 97].

Конструктивним засобом вирішення правових проблем у сфері правоохоронних органів може поставати концепція єдиного європейського правового простору. Ми розділяємо позицію вченого-юриста А. Х. Саїдова щодо проблем та перспектив цього простору [7]. Цілком логічно, що ця концепція розрахована на довгострокову перспективу, оскільки між європейськими національними правовими системами зберігаються відмінності у їхніх соціально-економічних устроях, культурному, політичному, правовому розвитку. Це, безумовно, ускладнює їхню взаємодію у межах єдиного європейського простору. У зв'язку з цим першим етапом реалізації цієї концепції було досягнення сумісності правових систем, кінцевою ж метою є створення єдиного правового простору Європи (зокрема, єдиних загальноєвропейських стандартів). І якщо на першому етапі основна увага у збільшенні національних правових систем приділялася міжнародному праву, то на сучасному етапі йдеться вже як про міжнародне (універсальне) та регіональне право, так і про внутрішньодержавне право [4, с. 110].

Аналіз сучасної європейської інтеграції [2, с. 111] свідчить про існування таких основних стадій: 1) наближення національних правових систем до європейських міждержавно-правових систем (Рада Європи, Європейський Союз) шляхом попередньої адаптації внутрішньодержавного законодавства до європейських правових стандартів; 2) входження їх до європейських міждержавно-правових систем у межах єдиного правового простору та остаточна правова адаптація. [2, с. 113]. Зокрема, вважається, що потреба у правових стандартах виникає тоді, коли в процесі правової інтеграції необхідно запровадити єдині типові правила, оскільки міждержавна правова система чи держави об'єктивно ще не готові до створення та реалізації уніфікованих норм (актів). Правові стандарти встановлюються насамперед у тих сферах правового регулювання, в яких на даний час необхідно типологізувати поведінку відповідних суб'єктів права з метою усунення юридичних колізій або підготовки певної сфери суспільних відносин для більш високого рівня уніфікованого регулювання. Попередня адаптація є процесом досягнення мінімальних правових стандартів, які необхідні для входження в міждержавну правову систему.

МВС України у ході адаптації законодавства України до законодавства ЄС у сфері правоохоронних органів доцільно визначити роль і значення гармонізації та уніфікації на кожній із стадій правової інтеграції, місце у правовому механізмі взаємодії, а також розробити систему заходів, що забезпечували б кожний із цих способів. На сучасному етапі МВС України повинно плідно співпрацювати з органами державної влади, які відповідальні за правове забезпечення процесу інтеграції України до ЄС. Крім того, стратегія МВС України щодо гармонізації законодавства у сфері правоохоронних органів в межах компетенції має передбачати способи попередження та подолання розбіжностей між правом ЄС та правом України. При цьому слід усвідомлювати, що суперечності розвитку правової дійсності, які є об'єктивним явищем і визначають сутність права [2], не можна ототожнювати з юридичними колізіями.

Один із засновників такого дослідження, як юридичні колізії та колізійне право, учений Ю. Тихомиров вважає, що юридична колізія – це суперечність між існуючим правовим порядком і намірами та діями щодо їхньої зміни [3].

Безумовно, юридичні колізії перешкоджають нормальному, злагодженому функціонуванню правової системи, негативно впливають на ефективність правового регулювання і у сфері правоохоронних органів, стан законності та правопорядку, сприяють культивуванню правового нігілізму серед населення [4, с. 231]. У зв'язку з цим попередження, подолання та усунення юридичних колізій є важливим завданням юридичної науки і практики, а отже має поставати одним із головних напрямків діяльності МВС України щодо організації цієї роботи відповідно до своїх повноважень у сфері правоохоронних органів.

Вважаємо, що для зваженої організації та координації діяльності Міністерством внутрішніх справ України щодо реалізації різних етапів виключення юридичних колізій необхідно з'ясувати причини та місця виникнення юридичних колізій. На нашу думку, цілком логічним є творче застосування фахівцями відповідних підрозділів Міністерства внутрішніх справ України концептуальних положень юридичної науки щодо класифікації юридичних колізій. Такий підхід зумовлений тим, що для цивілізованої участі МВС України у процесах європейської інтеграції необхідно зважено використовувати класичні та новітні надбання юридичної науки в цілому

Аналізуючи різні способи класифікації юридичних колізій, ми з'ясували, що існують наступні їх види [9]: 1) колізії між нормативними актами та окремими правовими нормами; 2) колізії у правотворчості; 3) колізії у правозастосуванні (різної у практиці реалізації одних і тих самих приписів, неузгодженість управлінських дій); 4) колізії повноважень та статусів державних органів, службових осіб,

інших владних структур та утворень; 5) колізії цілей; 6) колізії між національним та міжнародним правом. Таким чином, юридичні колізії в правовій системі – це розбіжності й суперечності, що виникають в інституційній, нормативній та функціональній її частинах.

Для МВС України це означає необхідність спрямувати діяльність на диференціювання юридичних колізій, виходячи з їхнього поділу на інституційні та функціональні, а також на нормативні. Вирішення проблем *інституційних* юридичних колізій потребує від МВС України чіткого та обґрунтованого визначення повноважень органів внутрішніх справ України, правових статусів посадових осіб у галузі європейської інтеграції в сфері правоохоронних органів. Безумовно, ці проблеми вимагають подальших ґрунтованих досліджень, у яких провідне місце має належати науковцям, що займаються розробкою організаційно-правових засад управління органів внутрішніх справ України у сфері європейської інтеграції. Для попередження та усунення *функціональних* юридичних колізій Міністерству внутрішніх справ України слід приділити особливу увагу удосконаленню правотворчої діяльності та якісному правозастосуванню, використовуючи при цьому різноманітні організаційно-правові заходи.

Вважаємо за необхідне звернути увагу на те, що діяльність МВС України щодо організації попередження та усунення юридичних колізій між відомчими *нормативними* актами та законодавством ЄС залежить, в першу чергу, від вирішення проблеми взаємодії міжнародного та національного права, особливо це стосується вказівки у загальній нормі Конституції на шляхи вирішення колізій міжнародних та внутрішньодержавних норм [4, с. 234].

Таким чином, МВС України, відповідно до своєї компетенції та з урахуванням його призначення у системі правового забезпечення європейської інтеграції України, має усі підстави видавати відомчі акти у випадках, коли у межах сфери ведення Міністерства: а) нечітко, лише в загальних рисах, визначені права та обов'язки суб'єктів; б) маються прогалини у певних аспектах взаємовідносин суб'єктів; в) прямо доручено законом (указом, постановою, розпорядженням) видати акт для конкретизації норми закону [8, с. 365, 366].

Останнє, зокрема, означає, що між складовими системи правового забезпечення інтеграції України до ЄС у сфері внутрішніх справ має існувати постійний ефективний зв'язок (прямий та зворотний). Цілком логічно, що акти МВС України мають певні позитивні риси: мобільність, охоплення усіх граней суспільних відносин, безпосереднє спілкування керуючого та керованого, швидкість інформованості адресатів виконання та оперативність організації виконання та ін. МВС України повинно організувати роботу щодо зваженого та обґрунтованого створення відомчого акту, враховувати доцільність регламентації певних відносин, зокрема, під час інтеграції України до ЄС у сфері внутрішніх справ, а також об'єктивну потребу об'єкта управління, яким постає сфера внутрішніх справ, в урегулюванні управлінських відносин. Крім того, МВС України повинно займати активну позицію щодо ініціювання досліджень в напрямку підвищення якості та дієвості законів, їх відповідності основним принципам міжнародного права, європейським стандартам у сфері внутрішніх справ, використовуючи при цьому і власний науковий потенціал, і спільні науково-практичні розробки МВС України та провідних правових установ України.

Висновок. Таким чином, МВС повинне розробляти та реалізовувати заходи щодо формування та розвитку єдиного європейського правового простору. Концептуальними засадами правової інтеграції МВС України у сфері правоохоронних органів постають правові засади взаємодії правової системи ЄС та національних правових систем, взаємодії правової системи ЄС та правової системи України, а також наукові дослідження фахівців. У той же час, специфіка правового регулювання у сфері правоохоронних органів потребує від МВС України зваженої та обґрунтованої стратегії реалізації цього завдання, що обов'язково враховує та мінімізує можливі негативні наслідки процесу інтеграції України до ЄС.

Список використаних джерел:

1. Алексеев С. С. Право на пороге нового тысячелетия. Некоторые тенденции мирового правового развития – надежда и душа современной эпохи С. С. Алексеев. – М. : Статут, 2000. – 255 с.
2. Желтова В. П. Философия и правосознание / В. П. Желтова, О. Г. Дробницкий // Философия и ценностные формы сознания (критический анализ буржуазных концепций природы философии). – М., 1978. – 254 с.
3. Коллизионное право : учебное и научно-практическое пособие / Ю. А. Тихомиров. – М., 2000. – 135 с.
4. Луць Л. А. Європейські міждержавні правові системи та проблеми інтеграції з ними правової системи України (теоретичні аспекти) : монографія / Л. А. Луць. – К. : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2003. – 304 с.
5. Міжнародне право : навч. посібник / за ред. М. В. Буроменського. – К. : Юрінком Інтер, 2006. – 336 с.
6. Рабінович П. М. Трансформація методології вітчизняного праводержавознавства: досягнення і проблеми / П. М. Рабінович // Юридична Україна. – 2003. – № 1. – С. 10–18.

7. Саидов А. Х. Концепция «европейского правового пространства»: проблемы и перспективы / А. Х. Саидов // Московский журнал международного права. – 1992. – № 3. – С. 5–14.
8. Скакун О. Ф. Теория государства и права : учебник / О.Ф. Скакун. – Харьков : Консум ; Ун-т внутр. дел, 2000. – 704 с.
9. Общая теория государства и права : Академический курс. – М., 2001. – Т. 3. – 524 с.

Стаття надійшла до редакції 20.11.2017

УДК 342.951

Гриценко Володимир Григорович
доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри галузевого права
Центральноукраїнського державного педагогічного
університету імені Володимира Винниченка,
заслужений юрист України

Шашкова Анастасія Олександрівна
студентка року навчання (ОР «магістр»)
факультету історії та права
Центральноукраїнського державного педагогічного
університету імені Володимира Винниченка

ОСОБЛИВОСТІ СУДОВОГО ЗАХИСТУ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ СУДОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

У статті досліджено особливості судового захисту прав інтелектуальної власності в умовах сучасного реформування судової системи України. Проаналізовано норми Закону України «Про судоустрій та статус суддів». Визначено правовий статус вищих спеціалізованих судів, зокрема Вищого суду з питань інтелектуальної власності. Досліджено повноваження зазначеного суду, підвідомчість справ та основні вимоги до кандидатів на посаду суддів. Крім того, названо основні проблеми, які можуть виникнути при здійсненні своїх повноважень Вищим судом з питань інтелектуальної власності та визначено подальші шляхи дослідження та врегулювання цих проблем.

Ключові слова: судовий захист, судова реформа, інтелектуальна власність, Вищий суд з питань інтелектуальної власності.

Hrytsenko V. H., Shashkova A. O. PROBLEMS OF JUDICIAL PROTECTION OF INTELLECTUAL PROPERTY RIGHTS IN THE MODERN CONDITIONS OF THE REFORMING OF THE UKRAINIAN JUDICIARY

In the article are investigated the features of judicial protection of intellectual property rights in the conditions of modern reform of the judicial system of Ukraine. The norms of the Law of Ukraine "On the Judiciary and Status of Judges" are analyzed. Determined the legal status of higher specialized courts, in particular the High Court of Intellectual Property. The powers of the court, jurisdiction of cases and the main requirements for candidates for the position of judges were investigated. In addition, describing the main problems that may arise in exercising powers by the High Court on Intellectual Property. Further ways of research and solution of these problems are determined.

Key words: judicial protection, judicial reform, intellectual property, the High Court on Intellectual Property.

Постановка проблеми. Сучасний стан науково-технічного прогресу та розробки у всіх сферах життєдіяльності суспільства вказують на підвищення значущості сфери інтелектуальної власності, яка є каталізатором розвитку не лише держави, а й всього людства загалом. Відповідно питання інтелектуальної власності потребує осучасненого правового регулювання, в тому числі і захисту.

Аналізуючи статистику судових спорів порушення прав інтелектуальної власності (далі – ІВ), можна простежити тенденцію до зростання звернення осіб до суду. Так, якщо в 2005 році загальна кількість справ не перевищувала 500 (щодо прав промислової власності) і 200 (щодо порушення авторських та суміжних прав) [1], то в 2016 році вона сягає майже 3000 [2]. Крім того, збільшується й кількість кримінальних правопорушень, зокрема, в 2007 році було відкрито 400 кримінальних